

Grundläggande granskning 1/2023

Granskning av redovisat resultat i delårsrapporten per augusti 2023

November 2023
Malin Hedlund, Ingrid Lindberg
och Petra Segerbrant
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 25–2023

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Bedömning av det ekonomiska resultatet	3
Bedömning av resultatet för verksamhetsmål	3
Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning	3
Våra rekommendationer	4
2. Bakgrund och genomförande	5
Iakttagelser i 2022 års granskning	5
Styrelsens yttrande över 2022 års granskning	5
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Granskningens genomförande	6
3. Delårsrapport per augusti 2023	7
Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet	7
Kapitalförvaltningen	10
Regionstyrelsens bedömning av resultat för verksamhet	11
Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning	12
4. Uppföljning av rekommendationer år 2023	14
5. Svar på revisionsfrågor	15
Rekommendationer	15

1. Sammanfattande analys

Bedömning av det ekonomiska resultatet

På grund av kraftigt ökade pensionskostnader budgeterade fullmäktige ett underskott med -324 miljoner kronor för år 2023, med hänvisning till synnerliga skäl. I en granskning år 2022 av regionstyrelsens beredning av budgeten för år 2023 bedömde vi att det var tveksamt om kraven på synnerliga skäl var uppfyllda. Regionen hade en negativ soliditet (Nr 6/2022). Regionstyrelsen bedömer i delårsrapporten att regionen får ett underskott vid årets slut på -487 miljoner kronor. De främsta orsakerna till underskottet är att verksamheternas resultat försämrats och att pensionskostnaderna ökar med 839 miljoner kronor jämfört med föregående år. För styrelsen och nämnderna bedömer styrelsen att underskottet kommer att uppgå till -739 miljoner.

Regionstyrelsen bedömer att balanskravsresultatet för år 2023 kommer att bli negativt med -876 miljoner kronor. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom tre år. Även prognoser för år 2024 visar på ett fortsatt svårt ekonomiskt läge och ett stort underskott för regionen. Inflationen kommer att innebära högre kostnadsnivåer i verksamheten samtidigt som underskott ska återställas. Det ställer krav på höga resultatnivåer kommande år. Vi är oroad för den ekonomiska utvecklingen. Det är viktigt att styrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta det ekonomiska läget. Positivt är att delårsbokslutet är upprättat i enlighet med gällande regler och ger en rättvisande bild av regionens resultat och ekonomiska ställning.

Vi har fått information om att det finns misstankar om oegentligheter i regionens kapitalförvaltning. Enligt informationen pågår utredning internt i regionen. Vi har också fått information om att regionen etablerat samarbete med brottsbekämpande myndighet och gjort en polisanmälan. Vi har uppmanat regionstyrelsen att noggrant följa utvecklingen. Vi kommer att bevaka utredningarna och bedöma behovet av fördjupad granskning. Vi har i flera tidigare granskningar framfört att risker inte bör tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda. Regionstyrelsen har ansvaret för regionens kapitalförvaltning. Det är viktigt att styrelsens ledamöter har tillräcklig insyn och kontroll över förvaltningen.

Bedömning av resultatet för verksamhetsmål

Styrelsens underlag för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål har sådana brister att det inte, med rimlig säkerhet, är möjligt att bedöma om målen kommer att nås vid årets slut. Styrelsen behöver se till att det finns underlag som är mätbara och resultat som är möjliga att utvärdera. Styrelsen bedömer själv att sex av fullmäktiges tolv verksamhetsmål kommer vara uppfyllda vid årets slut. Vi har i flera år kritiserat regionstyrelsen för brister i uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål.

Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning

Styrelsen bedömer att regionen inte kommer att uppnå god ekonomisk hushållning. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen och att regionen redovisar ett negativt ekonomiskt resultat gör vi samma bedömning. Resultaten är inte förenliga med god ekonomisk hushållning.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Av delårsrapporten behöver det tydligare framgå *hur* styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut. Se till att det finns underlag som är mätbara och resultat som är möjliga att utvärdera.
- Säkerställ tillräcklig insyn och kontroll över kapitalförvaltningen. Se till att risker inte tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Regionfullmäktige ska enligt kommunallagen behandla minst en delårsrapport under räkenskapsåret. I delårsrapporten ska regionstyrelsen ge en samlad redovisning till fullmäktige för verksamhet och ekonomi. Styrelsen ska också lämna en prognos om fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås vid årets slut.

Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i delårsrapporten är förenliga med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning ska lämnas till fullmäktige inför behandlingen av delårsrapporten. Denna granskning är underlag till revisorernas skriftliga bedömning.

Iakttagelser i 2022 års granskning

Regionen hade för perioden januari till och med augusti 2022 ett underskott med 176 miljoner kronor. Regionstyrelsen bedömde att vid årets slut skulle underskottet vara 274 miljoner kronor. Den främsta förklaringen till underskottet var att regionens placerade medel hade minskat i värde.

Uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål i delårsrapporten per augusti 2022 hade stora brister. Revisorerna bedömde att delårsrapporten inte utgjorde ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultatet för verksamhetsmålen. På grund av bristerna i uppföljningen av verksamhetsmålen var det inte heller möjligt för revisorerna att uttala sig om verksamheten var genomförd i enlighet med god ekonomisk hushållning.

Rekommendationer

Revisorerna lämnade följande rekommendationer till styrelsen:

- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.
- Av delårsrapporten behöver det tydligare framgå hur styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten för verksamhetsmålen vid årets slut.

Styrelsens yttrande över 2022 års granskning

I mars 2023 yttrade sig regionstyrelsen över granskningen av delårsrapporten per augusti 2022. Styrelsen instämde i huvudsak i revisorernas iakttagelser. Styrelsen angav bland annat följande:

- Flera utvecklingsinitiativ pågick för att stärka regionens förmåga till ledning, styrning samt uppföljning och analys. Exempelvis arbetet med en ny regiongemensam modell för verksamhetsstyrning samt arbetet med produktions- och kapacitetsstyrning.
- Systemstödet Stratsys hade enligt styrelsen möjliggjort en mer enhetlig struktur för planering och uppföljning. Under år 2022 hade kriterier för indikatorer arbetats fram. Kriterierna hade enligt styrelsen varit ett stöd i nämndernas planering inför år 2023.

- För år 2023 hade alla nämnder beslutat om delmål till fullmäktiges verksamhetsmål. Regionstyrelsen menade att det skulle skapa bättre möjligheter för styrelsen att göra en samlad bedömning av fullmäktiges mål.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras samlade bedömning av om resultaten i delårsrapporten är förenliga med fullmäktiges mål. För detta har följande revisionsfrågor besvarats i granskningen:

- Är de redovisade resultaten i delårsrapporten förenliga med fullmäktiges mål?
- Utgör delårsrapporten ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål?
- Har styrelsen i förvaltningsberättelsen bedömt balanskravsresultatet utifrån helårsprognosen?
- Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

PwC har på uppdrag av revisorerna granskat om räkenskaperna är rättvisande och om delårsbokslutet är upprättat i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed. PwC har lämnat ett särskilt yttrande om sin granskning av delårsrapporten (REV 25-2023). Enligt yttrandet är delårsrapporten i allt väsentligt upprättad i enlighet med LKBR. PwC konstaterar dock att regionen inte redovisat lokalhyresavtal som finansiell leasing. Det innebär att både tillgångssidan och skuldsidan i balansräkningen är för lågt upptagna. Avvikelserna bedöms inte påverka periodens resultat i väsentlig omfattning.

Revisionskriterier

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 16 § samt 12 kap. 2 §
- Lag om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) 13 kap. 1–2 §§, 11 kap 11 §
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation *R17, delårsrapport*

Granskningens genomförande

Malin Hedlund, Ingrid Lindberg och Petra Segerbrant, sakkunniga på revisionskontoret har genomfört granskningen. Granskningen består av en översiktlig dokumentanalys av regionstyrelsens delårsrapport per augusti 2023 till regionfullmäktige. Vi har också översiktligt granskat styrelsens och övriga nämndernas delårsrapporter per augusti.

Rapporten är kvalitetssäkrad

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av revisionsdirektören. Regiondirektör och tillika tillförordnad hälso- och sjukvårdsdirektör, tillförordnad regional utvecklingsdirektör, ekonomidirektör samt redovisningschef och strateger vid ekonomi- och ledningsstaberna har getts möjlighet att kvalitetssäkra rapporten.

3. Delårsrapport per augusti 2023

Regionstyrelsens delårsrapport till fullmäktige är ett viktigt styrdokument som används av fullmäktige för uppföljning av målen för ekonomi och verksamhet. Syftet med delårsrapporten är att ge fullmäktige möjligheter att bedöma det ekonomiska läget och upprätthålla god ekonomisk hushållning.

Innehållet i delårsrapporten regleras i lagen om kommunal bokföring och redovisning. Där framgår att delårsrapporten ska innehålla en resultaträkning, en balansräkning samt en förenklad förvaltningsberättelse. Delårsrapporten kan vara översiktlig, men ska ge fullmäktige rimliga förutsättningar att bedöma resultatet för ekonomi och verksamhet under året.

Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet

Regionfullmäktige budgeterade ett underskott med -324 miljoner kronor för år 2023, med hänvisning till synnerliga skäl. Motiveringen var att regionens pensionskostnader skulle öka kraftigt år 2023 och 2024. Fullmäktige menade att kostnaderna var av tillfällig karaktär och att det skulle innebära negativa konsekvenser för verksamheten att få en tillfälligt minskad budget. I en granskning år 2022 av regionstyrelsens beredning av budgeten för år 2023 uttryckte revisorerna att det var tveksamt om kraven på synnerliga skäl var uppfyllda. Regionen hade en negativ soliditet (Nr 6/2022).

I delårsrapporten per augusti bedömde styrelsen att det skulle bli ett underskott vid årets slut på -487 miljoner kronor. Detta motsvarar en budgetavvikelse med -163 miljoner kronor. För perioden januari – augusti 2023 var underskottet -89 miljoner kronor, vilket inte innebar någon avvikelse mot budgeten.

Styrelsen förklarade underskottet med att verksamhetens resultat försämrats jämfört med föregående år på grund av hög kostnadsökningstakt och minskade intäkter. En viktig förklaring till underskottet var att pensionskostnaderna för år 2023 bedömdes öka med 839 miljoner kronor jämfört med år 2022. Underskottet vägdes till viss del upp av värdeökningar på regionens placeringar och en ökning av skatter och generella statsbidrag jämfört med budget.

Räknar man bort överskottet från de finansiella posterna, det vill säga regionens placeringar i värdepapper, värdeförändring av pensionsskulden, räntekostnader och ränteintäkter, får man verksamhetens resultat. Verksamhetens resultat hade ett underskott på -138 miljoner kronor per augusti. Det var en negativ budgetavvikelse på -340 miljoner kronor. Enligt budgeten skulle verksamhetens resultat vara positivt med 202 miljoner kronor.

Resultatet av de finansiella posterna var ett överskott på 49 miljoner kronor. Fullmäktige hade budgeterat med ett underskott på -291 miljoner kronor. Det innebar en positiv budgetavvikelse på 340 miljoner kronor. Förklaringen var att regionens placeringar hade ökat mer i värde än budgeterat.

Nämnderna hade ökade kostnader och minskade intäkter

Styrelsen och nämnderna redovisade ett underskott mot budget på -519 miljoner kronor per augusti. Hälso- och sjukvårdsnämnden hade det största underskottet med -556 miljoner kronor. Den största avvikelsen fanns inom personalkostnader på -327 miljoner kronor, motsvarande en ökning på 10 procent jämfört med

föregående år. I delårsrapporten bedömer styrelsen att verksamheterna kommer att ha ett underskott vid slutet av år 2023 på -739 miljoner kronor.

Verksamheternas nettokostnad, det vill säga intäkter och kostnader samlat, hade ökat med 926 miljoner kronor jämfört med augusti 2022. Det är en ökning med 15,2 procent. Verksamheternas kostnader hade ökat med 841 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning på 10 procent. Verksamheternas intäkter hade minskat med 85 miljoner kronor vilket motsvarar 3,7 procent. Minskningen berodde främst på att de riktade statsbidragen minskat med 192 miljoner jämfört med föregående år.

Miljoner kronor	Prognos helår 2023				
	Utfall 2308	Avvikelse 2308	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023
Regionstyrelsen	-2 439	50	-3 780	-3 778	2
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-4 282	-556	-5 725	-6 425	-700
Regionala utvecklingsnämnden	-289	-16	-412	-453	-41
Folkhögskolestyrelsen	-4	2	-13	-13	0
Patientnämnden	-4	0	-6	-6	0
Revisionen	-4	1	-9	-9	0
Verksamhetens nettokostnader	-7 022	-519	-9 945	-10 684	-739
Skatteintäkter	5 187	84	7 655	7 764	109
Generella statsbidrag	1 697	95	2 403	2 545	142
Verksamhetens resultat	-138	-340	113	-375	-488
Finansiella intäkter	454	352	153	457	304
Finansiella kostnader	-406	-12	-590	-569	21
Finansnetto	49	340	-437	-112	325
Totalt Region Västerbotten	-89	0	-324	-487	-163

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från Delårsrapport per augusti 2023, Region Västerbotten

I tabellen sammanfattar vi styrelsens redogörelse för nämndernas ekonomi.

Nämnd	Budgetavvikelse	Styrelsens sammanfattning
Regionstyrelsen	+50	- Programmet framtidens vårdinformationsstöd hade underskott på -62 miljoner kronor. - Uppräkning av personalskulden till följd av ändrade sociala avgifter hade underskott på -21 miljoner kronor. - Beställare primärvård hade överskott på 37 miljoner kronor. Färre besök hade minskat utbetalningarna av rörliga ersättningar. - Effektiv hantering av elavtal och fastighetsskötsel gav överskott på 22 miljoner kronor. - Centrala medel och pensionskostnader hade överskott på 38 miljoner kronor.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-556	- Kostnaderna hade underskott med -525 miljoner kronor varav personalkostnader utgjorde -350 miljoner. Merkostnaden för lönetillägg i dygnetruntvården var 100 miljoner. Även produktionskostnader hade underskott. - Intäkterna hade ett underskott på -31 miljoner kronor.

Nämnd	Budgetavvikelse	Styrelsens sammanfattning
Regionala utvecklingsnämnden	-15,6	- Kollektivtrafiken hade underskott som främst orsakades av ökade trafikkostnader.
Övriga nämnder	+3	- Folkhögskolestyrelsen +2 miljoner kronor - Patientnämnden 0 miljon kronor - Revisionen +1 miljoner kronor

Källa: Delårsrapport per augusti 2023, Region Västerbotten

Styrelsens prognos visade på ett negativt balanskravsresultat

Styrelsen beräknade att balanskravsresultatet, det vill säga resultatet rensat för orealiserade vinster och förluster i värdepapper, skulle vara negativt och uppgå till -876 miljoner kronor vid årets slut. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom tre år, det vill säga senast år 2026. Regionen har inget ackumulerat negativt balanskravsresultat att återställa.

Styrelsen bedömde att nämndens åtgärdsplan inte var tillräcklig

Inför år 2023 identifierade hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter att de skulle behöva genomföra åtgärder för 274 miljoner kronor för att klara sina tilldelade budgetar. Enligt delårsrapporten gav åtgärderna en effekt på 53 miljoner kronor. Det motsvarade 29 procent av de planerade åtgärderna. Styrelsen bedömde att nämndens åtgärder inte var tillräckliga. I delårsrapporten uppgav styrelsen att nämndens verksamheter tagit fram förslag på utbudsbegränsningar. Omfattningen av framtagna utbudsbegränsningar framgick inte.

Styrelsen redogjorde för status på de fem uppdrag som fullmäktige riktat till styrelse och nämnder. Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden skulle minska kostnaderna med 98 miljoner kronor kopplat till uppdraget om att minska på administrationen. Av delårsrapporten framgår att effekten var begränsad år 2023. Kostnadsminskningen skulle enligt styrelsen i huvudsak komma år 2024.

Styrelsens redovisning var översiktlig och redogjorde endast för det totala ekonomiska utfallet av hälso- och sjukvårdsnämndens åtgärder. Det framgick inte om styrelsen och regionala utvecklingsnämnden vidtagit några åtgärder, utöver uppdraget att minska på administrationen.

Nämnderna har återkommande skrivit till fullmäktige

I samband med delårsrapporten per april 2023 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden och regionstyrelsen att uppmärksamma fullmäktige på att nämnderna inte skulle klara sina uppdrag inom budgeten. Även i samband med delårsrapporten per augusti beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden att skriva till fullmäktige.

En genomgång av hälso- och sjukvårdsnämndens och regionala utvecklingsnämndens delårsrapporter de senaste fem åren visar att nämnderna vid flera tillfällen uppmärksammat fullmäktige på att de inte skulle klara sina budgetar. I några av fallen har nämnderna redan i delårsrapporter per april uppmärksammat fullmäktige på de befarade underskotten.

En genomgång av hälso- och sjukvårdsnämndens budgetunderlag för de senaste fem åren visar att nämnden i samtliga fall bedömt att ekonomin varit ansträngd. Vid något tillfälle har hälso- och sjukvårdsnämnden framfört att uppdraget varit för omfattande i förhållande till budgetramen. Revisorerna har i flera granskningar (nr 6/2020, nr 6/2022, gr 8/2022) riktat kritik mot att hälso- och sjukvårdsnämndens budgetunderlag varit för översiktliga och inte tydliggjort nämndens behov av resurser.

Vår kommentar

Prognoser för år 2023 och 2024 visar på ett svårt ekonomiskt läge och stora underskott för regionen. En underbalanserad budget är inte ett långsiktigt hållbart alternativ. En fortsatt hög inflation kommer att innebära höga kostnadsnivåer i verksamheten samtidigt som underskott ska återställas kommande år. Det är viktigt att styrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som kan möta det ekonomiska läget. Utifrån redovisningen i delårsrapporten är det svårt att bedöma vilka åtgärder hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden vidtagit.

Det är inte hållbart att regionstyrelsen och nämnderna år efter år bereder budgetar som nämnderna redan i budgetunderlaget bedömer inte är möjliga att klara. Vid flera tillfällen har hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden skrivit till fullmäktige redan i april och förklarat att de inte klarat av att genomföra sina uppdrag inom budget. Det är inte god ekonomisk hushållning.

I sin helårsprognos i delårsrapporten bedömer styrelsen att det lagstadgade balanskravet inte kommer att uppfyllas. Vi gör ingen annan bedömning. Styrelsen behöver ta fram en plan för hur reglering av det negativa balanskravsresultatet ska genomföras.

Kapitalförvaltningen

Vi har i samband med granskningen av delårsrapporten fått information om att det finns misstankar om oegentligheter i regionens kapitalförvaltning. Enligt informationen pågår utredning internt i regionen. Vi har också fått information om att regionen etablerat samarbete med brottsbekämpande myndighet och gjort en polisanmälan (RS 1606-2023).

Vi har i flera tidigare granskningar framfört att risker inte bör tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda. Den senaste fördjupade granskningen beslutade revisorerna om i mars 2021 (Nr 16/2020). Revisorerna var kritiska till att regionstyrelsen och regionen inte hade tillräcklig kunskap och insyn i den modell som styrde om regionen skulle köpa eller sälja aktier och andra värdepapper. Vi följer också löpande regionstyrelsens styrning och kontroll över kapitalförvaltningen. I september 2022 genomförde revisorerna ett seminarium med regionens finanschef om risker i kapitalförvaltningen. Revisorerna bedömde att det fanns risker som behövde bevakas. En sådan var att förvaltningen var för komplicerad och att det fanns risk att regionstyrelsen inte skulle ha tillräcklig kontroll. I sin revisionsplan för år 2023 beslutade revisorerna att kalla finanschefen till ett nytt seminarium inriktat på förvaltningen av de alternativa placeringarna. Seminariet var planerat till oktober 2023. Seminariet med finanschefen blev inställt på grund av att han hade blivit avstängd. Revisionskontoret fick information om att avstängningen berodde på misstankar om oegentligheter.

Under våren 2023 har vi även noterat brister i regionstyrelsens uppföljning av placeringarna. Enligt finanspolicyn ska regionstyrelsen få månadsrapporter om placeringarna. En granskning av styrelsens protokoll visar att rapporteringen uteblev under första halvåret 2023. Först på sitt sammanträde i juni 2023 fick styrelsen finansrapporterna för januari, februari, mars och april 2023.

Vår kommentar

Regionstyrelsen har ansvaret för regionens kapitalförvaltning. Det är viktigt att styrelsens ledamöter har tillräcklig insyn och kontroll över förvaltningen. Vi uppmanar regionstyrelsen att noggrant följa utvecklingen av de pågående utredningarna. Vi kommer att följa händelseutvecklingen och bedöma behovet av fördjupad granskning.

Regionstyrelsens bedömning av resultat för verksamhet

Regionfullmäktige har beslutat om 12 verksamhetsmål för år 2023. I delårsrapporten per augusti bedömer styrelsen att sex av fullmäktiges verksamhetsmål kommer vara uppfyllda vid årets slut. Fyra mål kommer delvis vara uppfyllda och två mål kommer inte vara uppfyllda. I tabellen redovisar vi styrelsens bedömningar av fullmäktiges mål.

Regionfullmäktiges mål	Styrelsens bedömning vid årets slut
1. Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa	Målet uppfylls inte
2. Västerbotten är det barnvänligaste länet	Målet uppfylls
3. Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv	Målet uppfylls
4. Västerbotten är en ledande miljöregion	Målet uppfylls
5. Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet	Målet uppfylls delvis
6. Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet	Målet uppfylls delvis
7. Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss	Målet uppfylls delvis
8. Vi har en långsiktig hållbar ekonomi	Målet uppfylls inte
9. Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner	Målet uppfylls
10. Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering	Målet uppfylls delvis
11. Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till	Målet uppfylls
12. Västerbotten har ett klimat för ökad tillväxt av jobb och företag	Målet uppfylls

Källa: Delårsrapport per augusti 2023, Region Västerbotten

Redovisningen är ofullständig

Nedan sammanfattar vi våra iakttagelser i granskningen av styrelsens uppföljning i delårsrapporten:

- Regionstyrelsen redovisar inte i vilken grad styrelsen och de övriga nämnderna enskilt uppfyller eller inte uppfyller fullmäktiges mål. Styrelsen ger endast en samlad bild av resultaten. För att få en uppfattning om styrelsens och de övriga nämndernas resultat för verksamhetsmålen behöver en ledamot i fullmäktige läsa styrelsens och nämndernas egna delårsrapporter. Det finns ingen redovisning i regionstyrelsens delårsrapport om

exempelvis hälso- och sjukvårdsnämnden eller regionala utvecklingsnämnden uppnår fullmäktiges övergripande mål eller sina delmål.

- Regionstyrelsen förklarar inte hur den har viktat resultaten för styrelsens och övriga nämnders delmål i sina bedömningar av fullmäktiges mål.

Underlagen har stora brister

För att bedöma resultaten för fullmäktiges mål utgår regionstyrelsen från styrelsens och nämndernas delårsrapporter och deras bedömningar av sina delmål. Totalt har styrelsen och nämnderna följt upp 76 delmål och 75 indikatorer. Vi har granskat styrelsernas och nämndernas uppföljningar och konstaterar att de har stora brister, exempelvis:

- Styrelsen och nämnderna har bedömt resultatet för nästan hälften av delmålen utan att följa upp några resultat för indikatorerna. I stället har styrelsen och nämnderna gjort en form av ”kvalitativa” bedömningar av resultaten. I delårsrapporterna beskriver styrelsen och nämnderna på övergripande nivå aktiviteter som är genomförda bland verksamheterna. Styrelsen och nämnderna menar att aktiviteterna bidrar till resultaten för delmålen. Det framgår dock inte av delårsrapporterna på vilket sätt aktiviteterna bidrar till resultaten för delmålen. Aktiviteterna är inte heller mätbara och i många fall svåra att förstå.
- Flera av styrelsens och nämndernas indikatorer är otydligt formulerade och det är inte tydligt vad de egentligen mäter. För flera indikatorer är det också svårt att förstå på vilket sätt indikatorerna säger något om delmålens resultat.
- Styrelsen och nämnderna är inte konsekventa i sina bedömningar av delmålen. Trots att resultat för indikatorer är negativa, har styrelsen och nämnderna i vissa fall bedömt att delmål är helt eller delvis uppfyllda.

Regionstyrelsen har inte i delårsrapporten informerat fullmäktige om att det finns brister i underlagen från styrelsen och nämnderna.

Vår kommentar

Bristerna i styrelsens och nämndernas delårsrapporter är av sådan omfattning att det inte är möjligt att avgöra om bedömningarna av resultaten för delmålen är rimliga. Det innebär att styrelsens underlag för att bedöma fullmäktiges mål har sådana brister att det inte, med rimlig säkerhet, är möjligt att bedöma om målen kommer att nås vid årets slut. Vi har i flera år kritiserat regionstyrelsen för brister i uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål. En väl fungerande uppföljning och utvärdering av ekonomi och verksamhet är nödvändiga förutsättningar för god ekonomisk hushållning.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet på kort och lång sikt. Begreppet har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsmässigt perspektiv. Revisorerna har i tidigare granskningar rekommenderat regionstyrelsen att lämna förslag till riktlinjer för god ekonomisk hushållning för beslut av fullmäktige. I februari 2023 beslutade fullmäktige om en riktlinje för god ekonomisk hushållning. Enligt fullmäktige innebär god ekonomisk hushållning en uthållig ekonomi över tid där ekonomiska överskott tillsammans med hög måluppfyllelse i

verksamheten säkerställer att regionens invånare erhåller tjänster av hög kvalitet och tillgänglighet idag och i framtiden.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning i delårsrapporten utgår från fyra finansiella mål och tolv verksamhetsmål som fullmäktige beslutade om i regionplanen för år 2023. I delårsrapporten bedömer styrelsen att två av de finansiella målen kommer att uppfyllas och att två mål inte kommer att uppfyllas vid årets slut. För verksamhetsmålen bedömer styrelsen att sex mål uppfylls helt, fyra mål uppfylls delvis och två mål bedöms inte uppfyllas.

Styrelsen bedömer sammantaget att regionen inte kommer att uppnå en god ekonomisk hushållning för år 2023. Enligt styrelsen utgick den samlade bedömningen främst från den negativa ekonomiska utvecklingen samt resultaten av de finansiella målen. Styrelsens samlade bedömning av verksamhetsmålen var att de delvis skulle uppfyllas vid årets slut. Bedömningen var dock osäker utifrån att flera indikatorer inte följts upp per augusti.

I tabellen nedan redogör vi för styrelsens bedömningar av resultaten för de finansiella målen.

Finansiellt mål	Regionstyrelsen prognos	Regionstyrelsens bedömning
Resultatmål Regionen ska redovisa ett överskott för verksamhetens resultat över planperioden 2020–2023 som motsvarar minst 1–3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. År 2023 ska styrelser och nämnder redovisa ett resultat i balans, vilket innebär ett utfall som minst motsvarar budgeterat resultat.	Beräknat snitt över planperioden är ett verksamhetsresultat på 2,5 procent. Prognosen för styrelser och nämnder för år 2023 är ett verksamhetsresultat på - 376 miljoner kronor. Budgeterat verksamhetsresultat för styrelser och nämnder för år 2023 är 113 miljoner kronor.	Målet uppfylls inte
Pensionsskuldsmål Totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2023 vara finansierat till minst 46 procent.	Per augusti är pensionsåtagandet finansierat till 48 procent.	Målet uppfylls
Finansieringsmål År 2023 ska självfinansieringsgraden av investeringar uppgå till minst 100 procent.	Kassaflödet som skapas av den löpande verksamheten beräknas bli svagt. Det beräknas inte kunna täcka upp nettoinvesteringarna år 2023 som prognosticeras till 920 miljoner kronor.	Målet uppfylls inte
Skuldsättningsmål 2023 bör den räntebärande låneskulden, exklusive pensionskulden, högst uppgå till 25 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Prognos för räntebärande låneskuld på 2 200 miljoner kronor ger en skuldsättningsgrad av 21 procent.	Målet uppfylls

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från Delårsrapport per augusti 2023, Region Västerbotten

Vår kommentar

Regionstyrelsen bedömer att regionen inte kommer att uppnå en god ekonomisk hushållning för år 2023. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen och att regionen redovisar ett negativt ekonomiskt resultat gör vi samma bedömning.

Vi instämmer med styrelsen om att två av de finansiella målen uppfylldes och att två av målen inte uppfylldes. Vi konstaterar dock att det ekonomiska läget är osäkert. Regionstyrelsen gör den samlade bedömningen att verksamhetsmålen delvis uppfylls. Vi konstaterar att bristerna i uppföljningen är av sådan omfattning att det inte är möjligt att uttala sig om resultaten för verksamhetsmålen.

4. Uppföljning av rekommendationer år 2023

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2022 års granskning.

Rekommendationer 2022 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.	Nej	Analyserna i delårsrapporten är för översiktliga. Det är svårt att förstå vilka åtgärder som regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit. Det är också svårt att avgöra vilka effekter vidtagna åtgärder haft.
Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.	Nej	
Av delårsrapporten behöver det tydligare framgå hur styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten för verksamhetsmålen vid årets slut.	Nej	

Vår kommentar

Bristerna som identifierades i granskningen av delårsrapporten per augusti 2022 kvarstår.

5. Svar på revisionsfrågor

Nedan ger vi svar på våra revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Är de redovisade resultaten i delårsrapporten förenliga med fullmäktiges mål?	Nej. Vår bedömning utgår från att regionstyrelsen prognostiserat ett underskott för regionen med närmare 500 miljoner kronor. Styrelsen bedömer också att endast två av fyra finansiella mål kommer att vara uppfyllda vid årets slut. Styrelsens underlag för att bedöma fullmäktiges verksamhetsmål har sådana stora brister att det inte är möjligt att bedöma om målen kommer att nås vid årets slut.
Utgör delårsrapporten ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål?	Nej.
Har styrelsen i förvaltningsberättelsen bedömt balanskravsresultatet utifrån helårsprognosen?	Ja. Det är viktigt att regionstyrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer för när och på vilket sätt det negativa balanskravsresultatet ska regleras.
Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Nej.

Rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Säkerställ att regionstyrelsens underlag till delårsrapporten har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Av delårsrapporten behöver det tydligare framgå *hur* styrelsen har gjort sina bedömningar av resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål. Redovisningen ska ge rimliga förutsättningar att verifiera styrelsens bedömningar av resultaten vid årets slut. Se till att det finns underlag som är mätbara och resultat som är möjliga att utvärdera.
- Säkerställ tillräcklig insyn och kontroll över kapitalförvaltningen. Se till att risker inte tas i placeringar som är tveksamma eller svårbedömda.

Umeå den 16 november 2023

Malin Hedlund
Sakkunnig

Ingrid Lindberg
Certifierad kommunal revisor

Petra Segerbrant
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Revisionskontoret
Region Västerbotten